

Tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning

Konklusion

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning er utilfredsstillende. Kontrollen med gødning og opfølgningen på mål for kvælstofreduktionerne er mangelfuld. Konsekvensen er, at der kan være risiko for, at overforbrug af kvælstof ikke bliver opdaget, og at det er ugenomsigtigt, om de kvælstofreduktioner, der skal forbedre vandmiljøet, faktisk opnås.

Statsrevisorernes udtaler

”Statsrevisorerne kritiserer skarpt Fødevareministeriets tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning. Fødevareministeriets kontrol med gødning og Fødevareministeriets og Miljøministeriets opfølgning på mål for kvælstofreduktionerne er mangelfuld. Konsekvensen er, at der er risiko for, at et overforbrug af kvælstof ikke bliver opdaget, og at det er ugenomsigtigt, om kvælstofreduktionerne, der skal forbedre vandmiljøet og modvirke iltsvind, opnås”.

Væsentligste resultater af undersøgelsen

- Landbrugsstyrelsens kontrol med gødning er ikke tilfredsstillende.
- Fødevareministeriets og Miljøministeriets opfølgning på målene for de frivillige indsatser er meget utilfredsstillende.

Ressortansvaret for tilsynet med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning blev overført til Ministeriet for Grøn Trepart den 29. august 2024. Da undersøgelsesperioden ligger før ressortændringen, omhandler beretningen Fødevareministeriet og Miljøministeriet.

Baggrund og formål med undersøgelsen

Landbrugets udledning af kvælstof er ifølge Miljøministeriet den primære årsag til iltsvind i havet. Ministeriet vurderer, at godt 70 % af Danmarks samlede udledning af kvælstof kommer fra landbrugets gødning af marker. Gødning indeholder kvælstof, som fremmer planters vækst. Det kvælstof, som planterne ikke optager, kan via jorden og vandløb ende i havet, hvor det bidrager til algevækst og iltsvind.

Kvælstofkvoterne blev lempet i landbrugsaftalen fra 2015. Det betyder, at landbrugerne må bruge mere gødning end før. Lempelserne må dog ikke føre til forringelse af vandmiljøets tilstand. Derfor indeholdt landbrugsaftalen 2 frivillige indsatser, der skulle modvirke forureningen fra den øgede udledning af kvælstof.

Fødevareministeriet fører tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning. Ministeriet skal kontrollere, at landbrugerne ikke bruger mere gødning, end de må. Ministeriet skal også følge op på de frivillige indsatser til at reducere udledningen af kvælstof. For så vidt angår den ene indsats (kvælstofprojekter) sker dette i et samarbejde med Miljøministeriet. Figuren viser kvælstoffets vej fra gødning på markerne til vandmiljøet.

Kvælstoffets vej fra gødning på markerne til vandmiljøet

Det fremgår af figuren, at afgrøderne optager det meste af de ca. 400.000 ton kvælstof, som landbrugerne spreder på markerne hvert år. Derefter optager mårettede efterafgrøder, skove og andre kvælstofprojekter en del af det overskydende kvælstof. Resten kan via jorden eller vandløb bevæge sig mod havet.